

ปรัทศนหน่งสอ Book Review
“Translocal Geographies
Spaces, Places, Connections”

เรียบเรียงโดย Katherine Brickell และ Ayona Datta
พมพ์โดย The MPG Book Group ปี 2011

ปรัวัฒน์ ช่งคิต
สำนักคิลปศาสตร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ
ตำบลไทยบุรี อำเภอท่าศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161
อีเมล: Changkid.p@gmail.com

ในหนังสือเล่มนี้ยืนยันว่ามีความจำเป็นที่จะต้อง
 เข้าใจการข้ามถิ่น (Translocality) ในส่วนอื่น ๆ
 นอกเหนือจากรัฐชาติ ในหนังสือเล่มนี้จึงให้ความ
 สนใจกับภูมิศาสตร์พร้อม ๆ กับสถานที่ที่ซ้อนทับ
 กันในชีวิตประจำวันของผู้อพยพ เริ่มต้นจากส่วนที่ 1
 การทำความเข้าใจการข้ามถิ่นในฐานะเป็นการไม่ยึด
 อยู่กับพื้นที่ (Groundedness) ในระหว่างการ
 เคลื่อนไหว รวมทั้งการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันที
 ไม่จำเป็นต้องข้ามชาติ พื้นที่ เวลาและการเชื่อม
 ต่อเป็นสามส่วนหลักของทฤษฎีในหนังสือเล่มนี้
 เกี่ยวกับการข้ามถิ่นระบุว่า เราต้องให้ความสำคัญ
 อย่างจริงจังกับสิ่งของ ตัวตนและคุณสมบัติทาง
 กายภาพของท้องถิ่นและต้องตรวจสอบท้องถิ่น
 เพราะสถานที่ในท้องถิ่นไม่ได้หยุดนิ่ง แต่มีความ
 สัมพันธ์ระหว่างกันและ ต่อเนื่องในสถานที่เฉพาะ
 เจาะจง สำหรับผู้ย้ายถิ่นแล้วสภาพแวดล้อมทาง
 กายภาพใหม่หมายถึงวิธีการใหม่ในการโต้ตอบกับ
 ผู้คน มันเกี่ยวข้องกับรูปแบบใหม่ของพฤติกรรมใน
 สถานที่เหล่านี้รูปแบบใหม่ของการเคลื่อนไหวและ
 ประสบการณ์ใหม่ของชีวิตซึ่งทั้งหมดนี้จะเปลี่ยน
 คุณลักษณะเชิงสัญลักษณ์และสิ่งต่าง ๆ ของสถานที่

ส่วนที่ 2 เป็นการนำเสนอประเด็นการข้ามถิ่นของบ้านและครอบครัว โดยนำเสนอภูมิศาสตร์การย้ายถิ่นของ “บ้าน” ในเสียมเรียบประเทศกัมพูชา ระบุว่าบ้านเป็นพื้นที่ผ่านของหลายวิถีการย้ายถิ่นเป็นเรื่องธรรมดา คนกัมพูชาหลายคนระบุถิ่นที่อยู่มากกว่าหนึ่งแห่ง เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่ใช่แค่การตั้งถิ่นฐานใหม่แต่พวกเขายังมีความผูกพันกับความสัมพันธ์แบบชนบทที่พวกเขาจากมา ความสัมพันธ์นี้กำลังถูกทำลายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวทั้งในและระหว่างประเทศ โดยนำเสนอภาพของชนบทและเมืองผ่านวิถีชีวิตระหว่างเมืองและชนบท โดยใช้สัญลักษณ์ของบ้าน ทรัพย์สินในบ้านที่เชื่อมโยงความคิดระหว่างชนบทและเมือง ที่ขยายข้ามพรมแดนภายในและนอกเหนือจากประเทศกัมพูชาภายใต้สถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจแบบเฉพาะที่อำนาจส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การสร้างความสัมพันธ์กับนายหน้าข้ามพรมแดนระหว่างท้องถิ่น ซึ่งบทนี้ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของสัญลักษณ์และวัสดุสิ่งของ ความรู้สัมพันธ์ข้ามพรมแดน ในขณะที่เดียวกันบทนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความตึงเครียดที่เกิดขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เกิดกับแรงงานข้ามชาติหญิงเนื่องจากพวกเขาต้องมีบทบาทจัดการชีวิตครอบครัวมาก และเสนอว่าควรพิจารณาให้ความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์กับความคล่องตัวในการจัดการความแตกต่างและความหมายของบ้านข้ามถิ่นที่ถือเป็นปัญหาที่สมควรได้รับความสนใจจากนักวิชาการมากขึ้น

ในส่วนนี้ยังนำเสนอประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของผู้อพยพในหมู่ชาวลาวในภาคเหนือของประเทศไทย โดยนำเสนอข้อโต้แย้งว่าเบื้องหลังของครอบครัวในหมู่บ้าน มีประสบการณ์เคลื่อนไหวของวัยรุ่นสาวที่ไม่เห็นความจำเป็นของการสร้าง

เครือข่ายและไม่เข้าใจในคุณค่าของสิ่งที่หายไป การเชื่อมโยงทางสังคม การดูแลและความใกล้ชิดส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ที่อยู่เบื้องหลังและเด็กที่อพยพย้ายถิ่น โดยครอบครัวได้ประยุกต์ความคิดแบบดั้งเดิมของการเลี้ยงดูโดยการดูแลและเชื่อมโยงของผู้อพยพ อย่างไรก็ตามยังมีสถานที่สำหรับการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นแม้มีข้อจำกัดของการติดต่อสื่อสาร มีความจำเป็นที่ต้องสร้างความสนใจในการเปลี่ยนแปลงความร่วมมือในชุมชนของผู้อพยพยุคต่าง ๆ จะช่วยให้สนับสนุนให้เกิดความตระหนัก ความพยายามและทักษะที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กที่อพยพกลับมาเยี่ยม การศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการอย่างต่อเนื่องของการแสดงออกของตัวตน ความร่วมมือ หรือเครื่องมือที่เปรียบเสมือนภาพลักษณ์ของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แสดงออกในชีวิตประจำวัน ซึ่งในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากด้านล่างในหมู่บ้านผู้อพยพจากการขยายความคิดของ Translادality ของ Appadurai (1995) ซึ่งถกเถียงกันว่าท้องถิ่นเกิดจากปฏิสัมพันธ์และการต่อสู้อย่างต่อเนื่องระหว่างนักแสดงทางสังคมที่แตกต่างกันซึ่งเกี่ยวข้องกับการเจรจาต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน และหมู่บ้านผู้อพยพเหล่านี้ตั้งอยู่ในบริบทที่มีลักษณะเฉพาะและสิ้นไหลตลอดเวลาซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้าง ความหลากหลายในชีวิตประจำวันของชุมชน การตอบโต้เพื่อให้เกิดความมั่นคงในหมู่บ้านที่ต่อต้านผู้อพยพ การรักษาไว้ซึ่งความเป็นท้องถิ่นสามารถเห็นได้จากเบื้องหลังความทรงจำของครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแทนความสัมพันธ์กับสถานที่ผ่านคำการสอน ตักเตือน เด็กรุ่นใหม่ที่แสดงออกผ่านการอนุรักษ์พื้นที่ส่วนตัวของเด็กผู้อพยพ

หมู่บ้านลำหู่จึงเป็นสถานที่ของการเจรจาระหว่างผู้คนท้องถิ่นและผู้อพยพ เป็นกระบวนการผลิตความเข้าใจใหม่ของท้องถิ่น

นอกจากนั้นยังนำเสนอประเด็นครอบครัวแรงงานข้ามชาติของประเทศสิงคโปร์ที่กลับจากอังกฤษ เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของการโยกย้ายถิ่นฐานและเส้นทางการอพยพย้ายถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้ที่อยู่อาศัยในสหราชอาณาจักรในฐานะเมืองที่มีความมั่นคงสำหรับผู้ย้ายถิ่น บ้านของผู้อพยพย้ายถิ่นกลับเหล่านี้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการอพยพย้ายถิ่นในสิงคโปร์ โดยพบว่าเศรษฐกิจเป็นเหตุผลสำคัญของการอพยพ และการย้ายถิ่นไปต่างแดนของสิงคโปร์แรงงานข้ามชาติมักจะนำของที่ระลึกติดตัวไปด้วยและการจัดบ้านมักแสดงออกถึงสถาปัตยกรรมของบ้านตนเอง เช่น พระพุทธรูปและกล้วยไม้หลายคนมีไว้เกี่ยวกับความสุขความเยียบสงบและความแปลกใหม่ การศึกษาแรงงานคืนถิ่นนี้เน้นที่ปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน โดยอาศัยบ้านเป็นพื้นที่แสดงออกของแรงงานเหล่านี้

ส่วนที่ 3 เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นบ้านกับการย้ายถิ่น โดยนำเสนอประเด็นสำคัญเริ่มจากการนำเสนอภูมิศาสตร์การย้ายถิ่นของลอนดอนกับความเป็นเจ้าของและความเป็นอื่นของชาวโปแลนด์อพยพหลังปี 2004 นำเสนอชีวิตชาวโปแลนด์ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในลอนดอนที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ในเมืองลอนดอนและละแวกใกล้เคียงมีความแตกต่างกันของแรงงานข้ามชาติทั้งประวัติส่วนตัว ความทรงจำและการเมืองที่แตกต่างกันเรื่องเล่าของเขาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการคิดถึงเมืองที่ไม่เพียงแต่เป็นปลายทางสำหรับแรงงานข้ามชาติเท่านั้น แต่นี้คือพื้นที่การต่อรองของบ้านที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงที่มีความต่างกันในกรุงลอนดอนผ่านการเผชิญ

หน้ากับ “คนอื่น” ซึ่งอาจเป็นผู้อพยพเช่นกัน ซึ่งกรุงลอนดอนถูกคิดว่าเป็นศูนย์กลางของตะวันตก ความสัมพันธ์ของผู้คนกับส่วนต่าง ๆ ของกรุงลอนดอนระหว่างการใช้ชีวิตและการทำงานที่มีปฏิสัมพันธ์กันสะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์กับรูปแบบของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่พวกเขาสามารถเข้าถึงได้ในพื้นที่ต่าง ๆ ในเมือง ความสัมพันธ์เหล่านี้ก่อให้เกิดความแปลกแยกจากเมืองสมัยใหม่ โดยชาวโปแลนด์ที่ตั้งถิ่นฐานในกรุงลอนดอนมีส่วนสนับสนุนและเชื่อมส่วนต่าง ๆ ทั้งจากบ้านเกิดและในย่านที่อยู่อาศัยเฉพาะเดียวกัน และยังเสนอแนะว่าการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการต่อรอง การเคลื่อนไหวของแรงงานข้ามชาติไม่จำเป็นต้องจำกัด ขอบเขตหรือท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจเงื่อนไขการย้ายถิ่นภายใต้บริบทที่เจาะจงได้ ทั้งนี้ต้องไม่ละเลยการเชื่อมต่อกับสถานที่และเงื่อนไขอื่น ๆ จะนำไปสู่การค้นพบการเมืองในท้องถิ่นของสถานที่ใหม่ของผู้อพยพผ่านการต่อสู้ในชีวิตประจำวันของพวกเขา

ส่วนที่ 4 เมืองข้ามถิ่น: ความสัมพันธ์ของพื้นที่และเวลา ในประเด็นแรกเป็นการนำเสนอโดยใช้กรณีศึกษาจากเคเมอรูนและแทนซาเนียเพื่อถกเถียงว่าไม่ใช่แค่บุคคลแต่ละคนที่มุ่งที่จะสร้างความหมายในชุมชนหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ที่มักจะเปลี่ยนไปซึ่งมีความแตกต่างของกลุ่มทางสังคม แนวคิดการข้ามถิ่นจึงเป็นเครื่องมือการวิเคราะห์หัวแปรที่สำคัญ ในขณะที่เรื่องเล่าส่วนใหญ่มักสะท้อนค่านิยมของผู้อพยพในลักษณะอุดมการณ์ความเป็นท้องถิ่น (Localism) แต่แนวคิดการข้ามถิ่น (Translocalism) ก็มีเหตุผลที่หักล้างไป การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นและความภักดีของเมืองแสดงให้เห็นเรื่องราวในระยะยาว รวมถึงกิจกรรมในอดีตที่มักเกิดขึ้นบนความหลากหลาย

และเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลา สิ่งที่ทำให้แนวคิดการข้ามถิ่นแตกต่างก็คือการกระทำของผู้คนที่มีการเข้าถึงเชิงพื้นที่กว้างชุมชนข้ามถิ่นก็เป็นเหมือนชุมชนท้องถิ่นเช่นกัน แนวคิดการข้ามถิ่นไม่เพียงแต่การเชื่อมต่อท้องถิ่น - ท้องถิ่นเท่านั้น แต่มีความเชื่อมโยงอย่างหลากหลาย ด้วยเหตุผลนี้จึงมีคุณค่าสำหรับแนวคิดของกระบวนการของเมืองแบบการอยู่ร่วมกันมากกว่าการแยกส่วน

ประเด็นที่สองนำเสนอการเผชิญกับความหลากหลายผู้อพยพชาวกรีกในเอเธนส์ เบอร์ลิน และนิวยอร์ก เป็นความพยายามหาหนทางใหม่ๆ ที่ทำให้พื้นที่เมืองกลายเป็นพื้นที่เหมาะสมของการใกล้เคียงและเจรจาของแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกรีกรุ่นที่สองกลับไปบ้านเกิดในกรุงเอเธนส์ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่กลับมาได้สร้างแผนปฏิบัติการขึ้นสาระสำคัญคือความรักในตำนานของบ้านเกิดและยึดมั่นในวัฒนธรรมของบรรพบุรุษและญาติที่อาศัยอยู่ในกรีซ อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของบ้านหายไปเมื่อพวกเขาเผชิญหน้ากับความเป็นจริงของชีวิตประจำวันในรูปแบบใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผู้ที่กลับมาสามารถมองเห็นได้จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของพวกเขาว่าการใช้ชีวิตในกรีซไม่ใช่ง่ายอย่างที่คิดและในความเป็นจริงนั้นขัดแย้งกับสิ่งที่พวกเขาเข้าใจอย่างมาก ความขัดแย้งนี้เป็นสาระสำคัญของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตของการย้ายถิ่นและการพลัดถิ่นของพวกเขา

ประเด็นที่สาม นำเสนอการข้ามถิ่นในวอชิงตัน ดี.ซี. และแอตตีสอาบาบาในฐานะเมืองที่มีความสำคัญของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนพลัดถิ่น โดยใช้กรณีของชุมชนผู้พลัดถิ่นชาวเอธิโอเปียในสหรัฐอเมริกาเป็นการทำความเข้าใจกระบวนการอพยพระหว่างประเทศจากเอธิโอเปียไปยังสหรัฐอเมริกา ซึ่งระบุ

ว่าการโยกย้ายถิ่นและการข้ามถิ่นในเขตมหานครอชิงตัน โดยพบว่ากรุงวอชิงตันไม่ถือว่าเป็นเมืองอพยพแบบเก่าซึ่งเป็นเมืองที่มีการอพยพนับตั้งแต่ยุค นับว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของผู้ลี้ภัยในสหรัฐอเมริกา ผู้อพยพจากเกือบ 200 ประเทศ ได้ตั้งรกรากอยู่ในเมืองศูนย์กลางของกรุงวอชิงตันดีซีและเขตชานเมืองในย่านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าเชื้อชาติหรือสัญชาติ โดยเอธิโอเปียเป็นกลุ่มผู้ลี้ภัยที่ติด 10 กลุ่ม ที่มีมากที่สุดในกรุงวอชิงตัน นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว การโยกย้ายถิ่นฐานยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ รวมทั้งการรับรู้และมุมมองรวมถึงคำบอกเล่าของผู้คน การก่อตัวของชุมชนในบริบทของการอพยพระหว่างประเทศจากเอธิโอเปียไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงการเคลื่อนไหวภายในของผู้อพยพระหว่างรัฐและเมืองต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากความรู้และการรับรู้ถึงท้องถิ่น (เมืองย่าน) ในวอชิงตันที่สื่อถึงพวกเขาผ่านเครือข่ายและเพื่อนผ่านสื่อและประสบการณ์ส่วนตัว ผู้อพยพเหล่านี้กลับมีผลต่อท้องถิ่นโดยมีบทบาทเพิ่มขึ้นต่อเมือง พื้นที่เมืองข้ามถิ่นกับอัตลักษณ์และการเมือง ผู้อพยพชาวเอธิโอเปียขยายข้ามพรมแดนของประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับเมืองหลวงของกรุงวอชิงตันดีซีและแอตตีสอาบาบา โดยได้รับการสนับสนุน จากนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอำนาจผ่านกลยุทธ์เหล่านี้ พวกเขาให้ความสำคัญ

ส่วนที่ 4 บทส่งท้าย เป็นการสะท้อนความสำคัญของการข้ามถิ่นและนำเสนอแนวทางการวิจัยในอนาคตเกี่ยวกับพื้นที่ข้ามถิ่นเพื่อตอบคำถามในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) อะไรคือลักษณะของโครงสร้างทั้งมหภาคและจุลภาคของความรู้ด้านการเสริมสร้างหรือข้อจำกัดของการเคลื่อนย้ายถิ่น

ของมนุษย์

(2) มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไรของการสร้างและการรับรองภายในพื้นที่ข้ามถิ่นที่มากกว่าข้ามพรมแดนของประเทศ

(3) ท่าเลที่ตั้งและการเข้าถึงทรัพยากรของแต่ละพื้นที่เป็นอย่างไร

(4) อะไรคือสาเหตุและผลกระทบของโครงสร้างทางสังคมของผู้ย้ายถิ่นรวมถึงเงื่อนไขของการเดินทางกลับ

(5) อะไรบ้างที่มีความผูกพันกับผู้คน พื้นที่ในสังคมข้ามพรมแดน

(6) บทบาทสำคัญของการสร้างเครือข่ายด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ของผู้อพยพข้ามถิ่นคืออะไร

(7) อะไรเป็นประเด็นสำคัญของแนวทางทางการเมืองในอดีตและนโยบายของรัฐมีบทบาทอย่างไรในการผลิตหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่ของการข้ามถิ่น

(8) ในการศึกษาภูมิศาสตร์การข้ามถิ่นเราจะสร้างความตระหนักถึงบทบาทแห่งจินตนาการของชีวิตทางสังคมและความรับผิดชอบที่สอดคล้องกันของนักวิจัยได้อย่างไรเพื่อตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับใช้เครื่องมือแห่งจินตนาการหลากหลายรูปแบบ ในการวิจัยทางสังคม

กล่าวโดยสรุป หนังสือเล่มนี้ให้มุมมองที่หลากหลายของการข้ามถิ่น ทั้งที่ยึดโยงอยู่กับพรมแดนรัฐชาติและการยึดโยงอยู่กับพรมแดนทางวัฒนธรรม การทำความเข้าใจผู้อพยพย้ายถิ่นในพื้นที่ใหม่ ๆ เราจะเห็นมุมมองการปรับตัวทั้งผู้คนในพื้นที่ดั้งเดิมและผู้อพยพที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีการปรับตัวเข้าหากันมีการรับรอง สร้าง

ความหมายเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ กรณีผู้อพยพแม้จะมีการปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่ใหม่แต่พวกเขาเหล่านี้ยังคงรักษาอัตลักษณ์และตัวตน ที่แสดงออกผ่านพื้นที่ในบ้านเป็นสำคัญ ดังนั้น “บ้าน” จึงเป็นพื้นที่ศึกษาวัฒนธรรมและตัวตนของผู้อพยพได้เป็นอย่างดี หนังสือเล่มนี้พยายามชี้ให้เห็นว่าการทำความเข้าใจการข้ามพรมแดนไม่จำเป็นต้องยึดติดกับภูมิศาสตร์ และไม่จำเป็นต้องข้ามชาติ ข้ามพื้นที่และเวลา แต่สามารถทำความเข้าใจผ่านการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังเสนอแนะแนวทางการวิจัยเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนไว้อย่างแหลมคม ทั้งมิติโครงสร้างมหภาคและจุลภาค การต่อรองภายในพื้นที่ข้ามถิ่น การเข้าถึงทรัพยากร ผลกระทบของโครงสร้างทางสังคม ความผูกพันกับผู้คน พื้นที่ในสังคมข้ามพรมแดน การสร้างเครือข่าย นโยบายของรัฐและความหลากหลายของการข้ามถิ่น ซึ่งถือได้ว่าหนังสือเล่มนี้ช่วยให้ผู้อ่านก้าวข้ามกรอบคิดเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนแบบเดิมได้เป็นอย่างดี